

اخلاق حرفه‌ای در مدیریت با رویکرد اسلامی

(رشته مدیریت دولتی، بازرگانی و صنعتی)

دکتر محمد مهدی پرهیزگار دکتر روح‌اله حسینی

سرشناسه	: پرهیزگار، محمد مهدی، ۱۳۴۴ -
عنوان و نام پدید آور	: اخلاق حرفه ای در مدیریت با رویکرد اسلامی: (رشته مدیریت دولتی، بازرگانی و صنعتی)/ محمد مهدی پرهیزگار، روح اله حسینی؛ تهیه و تولید دفتر تدوین و تولید کتب و محتوای آموزشی. تهران: دانشگاه پیام نور، ۱۳۹۸
مشخصات نشر	: ۱۸۳ ص.
مشخصات ظاهری	: دانشگاه پیام نور؛ ۲۵۵۹. گروه مدیریت؛ ۱۲۰/آ.
فروست	: 978 - 964 - 14 - 0607 - 5
شابک	: فیپا
وضعیت فهرست نویسی	: مدیریت (اسلام) -- آموزش برنامه ای
موضوع	: Management -- Religious aspects -- Islam -- Programmed instruction
موضوع	: مدیریت (اسلام) -- آزمون ها و تمرین ها (عالی)
موضوع	: Management--Religious aspects--Islam--Examinations,questions etc. (Higher)
شناسه افزوده	: حسینی، روح اله، ۱۳۵۹ -
شناسه افزوده	: دانشگاه پیام نور. دفتر تدوین و تولید کتب و محتوای آموزشی
شناسه افزوده	: دانشگاه پیام نور
شناسه افزوده	: Payam Noor University
رده بندی کنگره	: ۳۲۵۱
رده بندی دیویی	: ۲۰۰/۶۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۷۳۶۶۲۳

اول شهریور ۱۳۹۸

شمارگان: ۳۰۰ جلد

قیمت: ۲۰۰۰۰۰۰ ریال

دانشگاه پیام نور

اخلاق حرفه‌ای در مدیریت با رویکرد اسلامی

مؤلفان: دکتر محمد مهدی پرهیزگار _ دکتر روح اله حسینی

ویراستار علمی: دکتر رضا نجاری

تهیه و تولید: دفتر تدوین و تولید کتب و محتوای آموزشی

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: مرکز چاپ و توزیع دانشگاه پیام نور

شابک: ۵- ۰۶۰۷ - ۱۴ - ۹۶۴ - ۹۷۸

ISBN: 978 - 964 - 14 - 0607 - 5

فروش این کتاب فقط از طریق نمایندگی‌های دانشگاه پیام نور مجاز می باشد و فروش آن در سایر مراکز فروش کتاب موجب تعقیب قانونی فروشنده خواهد گردید.

(کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر محفوظ و متعلق به دانشگاه پیام نور است. تولید، کپی یا خلاصه برداری، نشر و ترجمه، چاپ، اگست، توزیع گسترده، تهیه CD و ... این اثر یا بخشی از آن اعم از متن، طرح پشت و روی جلد و ... بدون اخذ مجوز کتبی از معاونت فناوری و پژوهش دانشگاه خلاف مقررات و تعرض به حقوق مادی و معنوی دانشگاه است. متخلفین وفق قانون حمایت از مولفان و مصنفان و هنرمندان دارای مسئولیت حقوقی و کیفری بوده و تحت پیگرد قرار می گیرند.)

آدرس فروشگاه مرکزی چاپ و انتشارات دانشگاه پیام نور: تهران، خیابان شهید رجایی،
نرسیده به تقاطع آزادگان، جنب ورزشگاه یادآوران. تلفن: ۵۵۵۰۲۱۰۴ - ۵۵۰۰۹۸۲۸

سایت فروش اینترنتی: <http://digibook.pnu.ac.ir>

فهرست مطالب

پیشگفتار

یازده

فصل اول: آشنایی با مفهوم اخلاق از نظر اسلام

هدف کلی

هدف‌های یادگیری

مقدمه

۱-۱ معنی و مفهوم اخلاق

۲-۱ اخلاق در اسلام

۳-۱ اهمیت اخلاق در سازمان

۴-۱ عوامل مؤثر بر اخلاق کار در محیط کار

۵-۱ مبانی و ریشه‌های اخلاق اسلامی

۶-۱ سازمان اخلاقی و فواید حاکمیت اخلاق در سازمان

۷-۱ بی‌توجهی به اخلاق در سازمان

۸-۱ بی‌توجهی به ارزش‌های اخلاقی در جامعه

۹-۱ ارزش‌های اخلاقی در جامعه

۱۰-۱ دنیاطلبی و ساده‌زیستی و پیامدهای آن

۱۱-۱ نهادهای اخلاق

۱۲-۱ عبرت گرفتن از تاریخ: داستان شگفت‌انگیز سعد بن معاذ

۱۳-۱ ارزش‌های اخلاقی از دیدگاه امام علی (ع)

خلاصه فصل اول

خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل اول

سؤالات تشریحی فصل اول

فصل دوم: ارزش‌های اخلاقی در مدیریت از دیدگاه اسلام

- هدف کلی
- هدف‌های یادگیری
- مقدمه
- ۱-۲ نظام اخلاقی در اسلام و ویژگی‌های آن
- ۲-۲ تکامل روح و اخلاق
- ۳-۲ مدیریت مبتنی بر اخلاق
- ۴-۲ اخلاق در رفتار مدیریت از دیدگاه اسلام
- ۵-۲ اثرات و پیامدهای حاکمیت اخلاق در مدیریت
- ۶-۲ الگوی عینی و واقعی اخلاق اسلامی در مدیریت
- ۷-۲ اصول و ارزش‌های اخلاقی مدیریت در اداره سازمان براساس آیه ۱۵۹ آل عمران
- ۸-۲ اخلاق در سیره مدیریتی امام خمینی (ره)
- ۹-۲ برگزیده توصیه‌های اخلاقی حضرت آیت‌الله خامنه‌ای
- ۱-۹-۲ اخلاق اسلام و اخلاق اجتماعی
- ۲-۹-۲ پرمیز از زبان به غیرعلم و شایعه‌پراکنی
- ۳-۹-۲ رعایت عدالت حتی در برابر مخالفان سیاسی
- ۴-۹-۲ اخلاق اسلام، عالم برتر محیط‌زیست و مبارزه با فقر
- ۵-۹-۲ پیشرفت علمی و فناوری، مدار ملی و اخلاق اسلامی
- ۶-۹-۲ اخلاق اسلامی و عمل
- ۷-۹-۲ اخلاق سیاسی، سیاست و دیانت
- ۸-۹-۲ تقدم تربیت بر تعلّم نشان از اهمیت آن
- ۹-۹-۲ عدالت، اخلاق اسلامی و کرامت انسان
- ۱۰-۲ ویژگی‌های گفتاری مدیریت مبتنی بر اخلاق
- ۱۱-۲ ویژگی اخلاقی مدیریت از دیدگاه اسلام
- ۱۲-۲ ویژگی‌های مدیران اخلاق‌گریز
- ۱۳-۲ وظایف و مسئولیت‌های مدیریت اخلاق‌مدار از دیدگاه اسلام در زمان
- ۱۴-۲ نکات اخلاقی در سازمان از دیدگاه امام علی (ع)
- خلاصه فصل دوم
- خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل دوم
- سؤالات تشریحی فصل دوم

فصل سوم: اصول و ارزش‌های اخلاقی در قرآن

- هدف کلی
- هدف‌های یادگیری
- مقدمه
- ۱-۳ ارزش‌های اخلاقی در مدیریت از منظر قرآن
- ۲-۳ مطالعه موردی اصول اخلاقی در قرآن

۵۰	۳-۳ خصوصیات اخلاقی پیامبران الهی در قرآن
۵۲	۴-۳ ارزش‌های اخلاقی و غیراخلاقی مدیریت در قرآن
۵۴	خلاصه فصل سوم
۵۵	خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل سوم
۵۶	سؤالات تشریحی فصل سوم
۵۷	فصل چهارم: نقش اخلاق در رضایت مشتری
۵۷	هدف کلی
۵۷	هدف‌های یادگیری
۵۷	مقدمه
۵۸	۱-۴ نقش اخلاق در رضایت مشتری
۶۰	۲-۴ مصادیق صدا اخلاقی در رابطه با مشتری
۶۱	۳-۴ پیامدهای بی‌توجهی به اخلاق در ارائه خدمات به مشتری
۶۱	۴-۴ رابطه میان اخلاق کسب و رضایت مشتری در سازمان
۶۴	۵-۴ شواهدی بر کارایی و موفقیت اخلاق تجاری، در صنعت
۶۴	۱-۵-۴ شرکت فورد
۶۵	۲-۵-۴ ولو
۶۷	۶-۴ مبانی و اصول مشتری‌مداری در اسلام
۶۸	۷-۴ منشور اخلاقی پژوهش در دانشگاه پیام نور
۶۹	خلاصه فصل چهارم
۶۹	خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل چهارم
۷۰	سؤالات تشریحی فصل چهارم
۷۱	فصل پنجم: رویکرد اخلاقی در رقابت
۷۱	هدف کلی
۷۱	هدف‌های یادگیری
۷۱	مقدمه
۷۲	۱-۵ قواعد اخلاقی رقابت در اسلام
۷۳	۲-۵ اخلاق و حقوق رقابت در صنعت داروسازی
۷۴	۳-۵ بی‌توجهی به اخلاق در رقابت
۷۵	۴-۵ مصادیق صدا اخلاقی در رقابت
۷۷	۵-۵ ضرورت و اهمیت اخلاق در رقابت
۷۸	۶-۵ علل بروز بحران در رقابت
۷۹	خلاصه فصل پنجم
۸۰	خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل پنجم
۸۰	سؤالات تشریحی فصل پنجم

فصل ششم: اخلاق در ارتباطات انسانی و رفتار سازمانی

هدف کلی

هدف‌های یادگیری

مقدمه

۱-۶ ارتباطات سازمانی مبتنی بر اخلاق

۲-۶ اصول اخلاقی حاکم بر ارتباطات انسانی و رفتار سازمانی از نظر اسلام

۳-۶ عوامل کاهنده اخلاق در ارتباطات انسانی و رفتار سازمانی

۴-۶ عوامل رشد اخلاق در ارتباطات انسانی و رفتار سازمانی

۵-۶ فواید سیستم ارتباطات اخلاق محور

خلاصه فصل ششم

تمرین‌های چهارگزینه‌ای فصل ششم

سؤالات تشریحی فصل ششم

فصل هفتم: مسئولیت اخلاقی در وظایف و نقش‌های مدیریتی در سازمان (دولتی، خصوصی،

تجاری و تولیدی)

هدف کلی

هدف‌های یادگیری

مقدمه

۱-۷ نقش اخلاق در وظایف و نقش‌های مدیریتی

۲-۷ مسئولیت‌های اخلاقی - اجتماعی

۱-۲-۷ ضرورت و اهمیت مسئولیت اجتماعی

۲-۲-۷ پیامدهای مسئولیت اجتماعی سازمان‌ها

۳-۷ تصمیم‌گیری اخلاقی

۱-۳-۷ موانع اصلی تصمیم‌گیری‌های اخلاقی

۴-۷ سیستم نظارت و کنترل اخلاقی

۱-۴-۷ فواید سیستم نظارت و کنترل مبتنی بر اخلاق

۲-۴-۷ روش‌های نظارت و کنترل مبتنی بر اخلاق

۵-۷ انگیزش مبتنی بر اخلاق

۱-۵-۷ عوامل اخلاقی در انگیزش کارکنان

۲-۵-۷ سیستم تشویق و پاداش عادلانه و منطقی

۳-۵-۷ نکات اخلاقی در تشویق

۶-۷ سیستم ارزیابی عملکرد مبتنی بر اخلاق

۷-۷ تقسیم کار مبتنی بر اخلاق

۸-۷ سیستم استخدامی و جذب مبتنی بر اخلاق

۱-۸-۷ معیارهای اخلاقی در انتخاب، استخدام و انتصاب

۹-۷ سیستم اخلاقی پرداخت حقوق و دستمزد

۱-۹-۷ معیارهای اخلاقی در پرداخت حقوق و دستمزد

۱۰۷	خلاصه فصل هفتم
۱۱۰	خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل هفتم
۱۱۱	سؤالات تشریحی فصل هفتم
۱۱۳	فصل هشتم: تجارت مبتنی بر اصول اخلاقی از نظر اسلام
۱۱۳	هدف کلی
۱۱۳	هدف‌های یادگیری
۱۱۳	مقدمه
۱۱۴	۱-۸ اخلاق و تجارت
۱۱۵	۲-۸ اصول اخلاق و تجارت
۱۱۶	۳-۸ اهداف تجارت اخلاقی و اسلامی
۱۱۶	۴-۸ احکام تجارت
۱۱۶	۱-۴-۸ معامله مستحب
۱۱۶	۲-۴-۸ معامله مکروه
۱۱۶	۳-۴-۸ معامله نهی
۱۱۷	۴-۴-۸ معامله حرام
۱۱۷	۵-۸ اصول اخلاقی در تجارت
۱۱۸	۶-۸ عوامل ضد اخلاقی در تجارت
۱۲۰	۷-۸ پیامدهای صداقت و دروغ در تجارت و ملامت بازرگانی
۱۲۲	۸-۸ فواید تجارت مبتنی بر اخلاق
۱۲۲	۹-۸ عوامل مؤثر بر توسعه و موفقیت تجارت و تولید
۱۲۳	۱۰-۸ قراردادهای تجاری
۱۲۳	۱-۱۰-۸ ویژگی‌های اخلاقی قراردادهای تجاری
۱۲۴	۱۱-۸ نکات اخلاقی در امر بازاریابی و تبلیغات تجاری
۱۲۴	۱۲-۸ جرایم سازمان‌یافته تجاری
۱۲۵	۱۳-۸ مسائل اخلاقی در داوری اختلافات تجاری
۱۲۶	۱۴-۸ اهمیت تولید و تجارت از دیدگاه اسلام
۱۲۷	۱۵-۸ نکاتی در باب تجارت در قرآن
۱۲۸	خلاصه فصل هشتم
۱۲۹	خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل هشتم
۱۳۱	سؤالات تشریحی فصل هشتم
۱۳۳	فصل نهم: اخلاق حرفه‌ای کارگزاران در سازمان‌های دولتی منطبق بر اسلام
۱۳۳	هدف کلی
۱۳۳	هدف‌های یادگیری
۱۳۴	مقدمه
۱۳۴	۱-۹ اخلاق حرفه‌ای کارگزاران

۱۳۵	۲-۹ عوامل اخلاق حرفه‌ای کارگزاران در حکومت اسلام
۱۳۵	۳-۹ اخلاق حرفه‌ای کارگزاران در سازمان‌های دولتی و حکومت اسلامی
۱۳۶	۴-۹ ویژگی‌های اخلاقی کارگزاران در سازمان‌های دولتی و حکومت اسلامی
۱۳۹	۵-۹ پیامد کارگزاران اخلاق مدار و اخلاق گریز
۱۳۹	۵-۹-۱ پیامد کارگزاران اخلاق مدار
۱۳۹	۵-۹-۲ پیامد کارگزاران اخلاق گریز
۱۴۰	۶-۹ مدل شخصیتی کارگزاران اسلامی در سازمان‌های دولتی و حکومت
۱۴۰	۶-۹-۱ مدل شخصیتی پیامبر(ص)
۱۴۲	۶-۹-۲ مدل شخصیتی امام علی(ع)
۱۴۴	۶-۹-۳ مدل شخصیتی امام خمینی (ره)
۱۴۶	۷-۹ عوامل شکل‌گیری شخصیت مدیران و کارگزاران
۱۴۷	۸-۹ عوامل کلیدی و اساسی اخلاقی کارگزاران
۱۴۷	۹-۹ قلدر و انحرافی کارگزاران
۱۴۸	۱۰-۹ ارزش‌های اخلاقی کارگزاران در روابط بین‌الملل
۱۴۸	۱۰-۹-۱ احترام و ادب
۱۴۸	۱۰-۹-۲ عدالت و دین‌داری
۱۴۹	۱۰-۹-۳ وفای به عهد و پیمان
۱۵۰	۱۰-۹-۴ امانت‌داری
۱۵۰	۱۱-۹ اخلاق کارگزاران اقتصادی حکومت اسلامی
۱۵۱	۱۲-۹ اخلاق و سیستم مالیات
۱۵۲	۱۳-۹ اخلاق سیاسی - اجتماعی کارگزاران
۱۵۳	۱۴-۹ اخلاق در سیستم انتصاب کارگزاران حکومت اسلامی
۱۵۳	۱۵-۹ اخلاق در طرح تکریم ارباب رجوع
۱۵۵	۱۵-۹-۱ نقش دولت الکترونیک در طرح تکریم
۱۵۵	۱۵-۹-۲ مؤلفه‌های اخلاقی طرح تکریم
۱۵۷	۱۵-۹-۳ فواید طرح تکریم ارباب رجوع
۱۵۸	۱۵-۹-۴ تصویب‌نامه طرح تکریم مردم و جلب رضایت ارباب رجوع در نظام اداری ایران
۱۶۹	۱۵-۹-۵ الگوهای طرح تکریم ارباب رجوع
۱۷۱	خلاصه فصل نهم
۱۷۴	خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل نهم
۱۷۶	سؤالات تشریحی فصل نهم

پاسخنامه

منابع

پیشگفتار

ارزش‌ها و فضائل اخلاقی، عامل سعادت دنیوی (پیشرفت مادی) و اخروی انسان‌ها و جوامع انسانی است زیرا انسان هم فردی و اجتماعی بشر را سامان می‌دهد و در نهایت عامل رفاه عمومی خواهد شد. اصول اخلاقی در متعالی‌ترین شکلش در سیره و مدیریت پیامبر اسلام (ص) و ائمه معصومین (ع) متجلی شده و مبنای شناخت حقیقت اخلاقی وجود انسان است. در کتاب سعی شده است با استفاده از تفسیل آیات قرآن کریم و سیره نبی اکرم (ص) و ائمه (ع) و احادیث و روایات، صفات اخلاقی که یک مدیر و یا کارگذار باید داشته باشد تا بتواند جامعه را به سعادت مادی و معنوی برساند، تبیین می‌کند.

در کتاب حاضر اخلاق و اصول اخلاقی در اداره جوامع سازمان‌ها و ابعاد آن مورد بررسی و بازنگری قرار می‌گیرد. بنابراین تدوین کتاب حاضر جنبه آموزشی و اخلاقی دارد و دانشجویان مدیریت، مدیران سازمان‌ها را در عمل جهت آشنایی با مدیریت اخلاق‌مدار یاری می‌دهد. کتاب حاضر، حاصل بررسی‌ها، تحقیق و پژوهش‌های صورت گرفته و همچنین مطالعات توسط نویسندگان است. همچنین تجربیات و اندوخته‌های نویسندگان در زمان مدیریت کارخانه بر غنای مطالب و اطلاعات افزوده است. امید است دانشجویان با مطالعه کتاب، بخشی از علم و دانش مدیریت در حیطه اخلاقی را فرا گرفته و نیاز دانش اخلاقی آن‌ها را برآورده سازد و موجب تقویت بنیه اخلاقی آن‌ها شود. کتاب حاضر یکی از معدود کتاب‌های تألیفی در حوزه مدیریت مبتنی بر اخلاق در اسلام در سطح کارشناسی است که توسط دو تن از نویسندگان تألیف شده است. در این زمینه از قبل کتاب‌هایی چاپ و منتشر شده است. در

این کتاب، مدیریت مبتنی بر اخلاق در اسلام و راهکارهای عملیاتی آن با نگاهی تازه مطرح شده است، علاوه بر بهره گیری از تجارب علمی و عملی خود، از مراجع و منابع معتبر داخلی و خارجی نیز سود جسته اند. با توجه به اینکه کتاب براساس استنباط از متون و اسناد تاریخی و اسلامی است ممکن است اشکالاتی در آن موجود باشد و از طرفی هر اثر علمی ممکن است دارای نقص هایی باشد از خوانندگان محترم انتظار داریم، موارد نقص و یا در صورت تمایل نظرات و پیشنهادات خود را جهت بهبود و ارتقای کیفیت مطالب کتاب اطلاع فرمایند.

در خاتمه از همکاری های اداری و زحمات صادقانه سرکار خانم فریدنیا، مرضیه حسینی، معصومه یعقوبی صمیمانه قدردانی می کنیم.

دکتر محمدمهدی پرهیزگار - دکتر روح الله حسینی
اعضای هیئت علمی دانشگاه پیام نور